

Yürütmenin Durdurulması istemlidir.

İstanbul (). İdari Mahkemesi
Sayın Başkanlığı'na;

DAVACI : TMMOB ŞEHİR PLANCILARI ODASI
Darphane Emirhan Cad. Bayındır Sok. Uygur Ap. No: 1/1
Dikilitaş / Beşiktaş / İSTANBUL

VEKİLİ: Av. Koray CENGİZ
(Aynı Adreste)

DAVALI: İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı
Saraçhane / İstanbul

ÖĞRENME TARİHİ: 21.05.2009 tt'li "1/5000 ölçekli Beyoğlu Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı" 22. 06. 2009 – 22.07.2009 tarihlerinde İstanbul Büyükşehir Belediyesinde askıya çıkarılmıştır.

KONUSU: 21.05.2009 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı tarafından tasdik edilen ve İstanbul Büyükşehir Belediyesinde 22. 06. 2009 – 22.07.2009 tarihleri arasında askıya çıkarılan, 1/5000 ölçekli Beyoğlu Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nın "Taksim Cami" alanı olarak gösterilen İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi, Kocatepe Mah., 11 pafta, 406 ada, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 21, 22 parseller yönünden iptali ve yürütmesinin durdurulması talebidir.

AÇIKLAMALAR :

1- 21.05.2009 tt'li 1/5000 ölçekli Beyoğlu Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'na Odamız tarafından 22. 06. 2009 – 22.07.2009 tarihlerinde İstanbul Büyükşehir Belediyesinde askıda bulunduğu süre içinde itiraz edilmiş, fakat İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından söz konusu itirazımız zımni olarak reddedilmiştir.

2- İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi, Kocatepe Mah., 11 pafta, 406 ada, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 21, 22 parseller; İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun

07.07.1993 gün ve 4720 sayılı karar ile belirlenen Kentsel Sit Alanı içinde bulunmakta ve mevcut kullanımda Taksim Meydanına komşu Tarihi Taksim Maksemi yanında yer almakta olan Taksim Mescidi ile Komşu Yapıları ve Otopark alanını kapsamaktadır.

3- Dava konusu edilen İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi, Kocatepe Mah., 11 pafta, 406 ada, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 21, 22 parseller, 21.05.2009 tt'li 1/5000 ölçekli Beyoğlu Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nda dini tesis alanı – cami olarak gösterilmektedir. Söz konusu parseller İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 07.07.1993 gün ve 4720 sayılı karar ile belirlenen Kentsel Sit Alanı içinde kaldığından sit alanı ilanı takip eden süre içinde bir plan çalışması yapılmadığından dava konusu 1/5000 ölçekli Beyoğlu Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım İmar Planının askıya çıkarıldığı süreye plansız alan içinde kalmıştır.

4- Söz konusu alanda dava konusu plan ile verilen dini tesis fonksiyonu, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve eki Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması Gösterimi Uygulaması Denetimi Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmeliğe aykırı olarak tesis edilmiştir.

Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması Gösterimi Uygulaması Denetimi Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmeliğinin Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlama esaslarını düzenleyen 6. Maddesi i) Bendinde; "Koruma amaçlı imar planlarının hazırlanması aşamasında; tarihi çevre, kültürel ve doğal miras, sosyal, kültürel ve ekonomik yapı, teknik altyapı, sosyal donatı, yapı ve sokak dokusu, mülkiyet yapısı, ulaşım, dolaşım sistemi, örgütlenme biçimi ve benzerlerine ilişkin gerekli etütler kent bütünü ile ilişkilendirilerek yapılır. Tespit edilen sorunların çözümü ve tarihi, kültürel, doğal çevrenin yaşanabilir ve sürdürülebilir biçimde korunabilmesi için alana özgü stratejiler belirlenir." Denilmektedir.

Bu hüküm altında dava konusu alanda yapılan uygulamaya bakıldığında; İstanbul'un merkezi kabul edilen Taksim Meydanının tarihi çevresi, kültürel mirası, sosyal, kültürel, ekonomik yapısı ve fiziksel koşulları göz önüne alınmadan, komşu yapı ve sokak dokusu gözetilmeden ve gerekli etüt çalışmaları yapılmadan dini tesis – cami plan kararının getirildiği görülmektedir.

Şöyle ki; Cumhuriyetimizin Taksim Anıtı ve Atatürk Kültür Merkezi gibi önemli simgelerini barındıran ve simgeselliği nedeniyle mevcut haliyle korunmasını gereken Taksim Meydanı'nın her ne şekilde olursa olsun yapılanmaya açılması bu tarihin yok sayılması anlamına gelmektedir. Taksim Meydanına ilişkin alınan Koruma Kurulu Kararlarında da bu husus açıkça belirtilmektedir. Meydan'a neredeyse dokunulmazlık sağlayan tarihi unsurlardan biri olan Tarihi Taksim Maksemi; Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 14.03.1978 gün ve 10538 sayılı kararı ile

korunması gerekli kültür varlığı olarak tescillidir. I. Sultan Mahmut dönemi yapılarından türünün tek örneği olan maskem, Taksim Gezi Parkı ve Taksim'e tarihsel kimliğini veren unsurlardan biri olan Atatürk Kültür Merkezi ve Taksim Anıtı bu tarihselliğin simgeleridir. Bu yapıların hemen yanında ve komşuluğunda inşa edilecek her hangi bir yapı bu tarihi simgelerle bezeli meydanın kimliğini onarılmaz şekilde zedeleyecektir. Taksim Cumhuriyet Alanı olarak ta bilinen Taksim Meydanı ve meydana komşu olan yapılar, Cumhuriyet'in simgesi şeklinde adlandırılırken, bu simgenin sadece Meydan'daki Cumhuriyet Anıtı ile sınırlı bir niteleme olmadığı, Meydan'ın tamamını kapsadığı açıkça ortadadır. Bu anlamda dava konusu alana ilişkin getirilen plan kararının; bu simgeselliği yok saydığı ve Taksim Meydanının tarihi çevresi, kültürel mirası, sosyal, kültürel, ekonomik yapısı ve fiziksel koşulları göz önüne alınmadan oluşturulduğu açıktır. Bahsedilen aykırılıklar nedeniyle dava konusu plan hükmü, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve eki Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması Gösterimi Uygulaması Denetimi Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmeliğine aykırıdır.

5- Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması Gösterimi Uygulaması Denetimi Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmeliğinin sosyal donatı ve teknik altyapı alanlarına ilişkin hükümlerini içeren 7. Maddesine bakıldığında, bu madde ile "Koruma amaçlı imar planlarının yapımında, planlama alanının şartları ile gelecekteki gereksinimleri göz önünde tutularak sosyal donatı ve teknik altyapı için Bayındırlık ve İskan Bakanlığının 2/11/1985 tarihli ve 18196 sayılı Mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanan Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmeliğin EK-1 deki tablosunda belirtilen asgari standartlara uyulur. Ancak, yerleşik alanları kapsayan koruma amaçlı imar planlarında taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının fiziksel ve mülkiyet dokusu özellikleri, planlanan alanın şartları ile gelecekteki gereksinimleri göz önünde tutularak yeterli büyüklükte ve nitelikte sosyal donatı ve teknik altyapı alanları plan kararları ile belirlenir." Hükümünün getirildiği görülmektedir.

Söz konusu alana getirilen dini tesis fonksiyonuna bu hüküm çerçevesinde bakıldığında, bu bölgede dini tesis – cami ihtiyacının bulunmadığı ve bölgede yürüme mesafesinde dini tesis ihtiyacını karşılayacak pek çok sosyal donatı bulunduğu görülmektedir. Planı hazırlayan ve onaylayan İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yaptığı açıklamalarda da plan ile getirilen dini tesisin; dava konusu alan içinde yer alan Taksim Mescidi olduğu ve mevcut mescidin korunduğu belirtilmektedir. Fakat plana bakıldığında 406 ada 2 parselde yer alan Taksim Mescidi yanında aynı ada içinde 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 21, 22 parsellerinde dini tesis alanına alındığı ve Tarihi Taksim Makseminin komşuluğunun tamamen dini tesis alanına ayrıldığı görülmektedir. Söz konusu alanda getirilen fonksiyon ile yapılması planlanan cami (dini tesis) mescid arasında kullanım şekli, yapı büyüklüğü ve kullanıcı sayısı açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Mevcutta bulunan Taksim Mescidi daha

küçük ölçekli ve kapalı bir kullanıcı grubun ibadet alanı iken, cami genel kullanıcıya ait bir dini tesistir. Mescit olarak adlandırılan yapılar, herhangi bir bina içindeki toplu ibadet edilen alanı ifade edilirken, o yerin bir cami olarak adlandırılması, planlama açısından da hakim kullanım türünde bir değişiklik anlamına gelmektedir. Bu nedenle mevcut mescidin korunması söylemi altında alanın dini tesis alanı haline gelmesi nedeniyle, hem çevresindeki diğer kullanımlar hem de ulaşım ve diğer altyapı ile olan ilişkisi bakımından etüt edilmesi gereken yeni bir durum ortaya çıkmaktadır. Fakat dava konusu plana bakıldığında söz konusu alan açısından böyle bir çalışmanın yapılmadığı ortadadır. Bu nedenle, planlama alanının şartları ile gelecekteki gereksinimleri göz önünde tutulmadan, sosyal donatı ihtiyacı gerekli etüt çalışmaları ile tespit edilemeyen plan, söz konusu yönetmelik hükümlerine açıkça aykırıdır.

6- Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması Gösterimi Uygulaması Denetimi Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmeliğinin hüküm getirmediği halleri açıklayan 28. Maddesinde “Bu Yönetmelikte yer almayan hususlar hakkında 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri geçerlidir.” denmektedir. Bu madde uyarınca bakıldığında Yönetmelikte yer almayan hükümleri içeren 3194 sayılı İmar Kanunu’nun eki Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik’in 27. Maddesi 3. Fıkrasında “Dini yapı alanlarına ilişkin planlarda ve değişikliklerinde il müftülerinin görüşü alınır.” hükmü gereği, plan kararı ile bir bölgenin dini tesis alanı ilan edilmeden önce, bu bölgenin Dini Tesis Alanına ihtiyacı bulunup bulunmadığına ilişkin il müftülüğünün görüşünün alınması gerekmektedir. Fakat dava konusu plan ile bu görüşün alınmamış olup sadece mevcut Taksim Mescidinin korunduğu söylenerek, yukarıda tariflenen gerekçeler ile birlikte yasa ve yönetmeliklere aykırı hareket edilmiştir. Dolayısıyla 1/5000 ölçekli koruma amaçlı nazım imar planının dava konusu parseller yönünden iptal edilmesi gerekmektedir.

7- Öte yandan, İstanbul’un doğal, tarihi, kültürel değerleri, kent kimliği ve toplumsal belleği açısından son derece önemli olan, önceki planlarda ve kullanımda olmayan, Taksim Meydanı’nda mevcut mescit yapısını baz alarak genişletilen arazide plana işlenen dini tesis (cami) alanı fonksiyonu, kamuoyunda tartışma konusu olan Taksim Cami’nin bu alanda yapılmasının önünü açmaktadır. Dava konusu plan ile getirilen bu fonksiyon, kamuoyunda yaratacağı tartışma ile plan bütününe meşruiyetini tehdit etmektedir. Mevcut mescit üzerinden alanın genişletilmesi ile elde edilen cami alanında mevcut mescidin varlığı nedeniyle bu fonksiyona yer verildiği açıklamaları yapılsa da; dini tesis (cami) ve mescit yapılarının fonksiyonel olarak çok farklı yapılar olduğu ortadır.

Bu nedenle, Taksim Cami tartışmasının Beyoğlu Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı ile birlikte yeniden ortaya çıkması, 1993 yılında verilen sit alanı kararı ile başlayan süreçte 16 yıldır plansız kalan Beyoğlu kentsel sit alanının planlı döneme geçme ihtimalini zayıflatmaktadır. Beyoğlu kentsel sitinin planlı duruma geçmesinin, Taksim

Cami gibi yukarıda açıklandığı üzere hiçbir bilimsel ve teknik temele dayanmayan bir proje ile engellenmemesi gerekmektedir. Karşılaşılması muhtemel böyle bir durum, İstanbul için çok büyük önem taşıyan Beyoğlu kentsel sit alanı için büyük bir kayıp olacaktır. Bu nedenle, komşu bölgenin simgesel kimliğine ve yapılanma şartlarına aykırı olan ve şehircilik ilkeleri ile planlama esaslarına aykırı tesis edilen 1/5000 ölçekli koruma amaçlı nazım imar planının dava konusu parseller yönünden iptal edilmesi gerekmektedir.

Sonuç ve İstem:

Yukarıda izah edilen nedenlerden dolayı ileride telafisi mümkün olmayan zararlara neden olunmaması için öncelikle davalı idarenin savunması beklenmeksizin, 21.05.2009 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı tarafından tasdik edilen ve İstanbul Büyükşehir Belediyesinde 22. 06. 2009 – 22.07.2009 tarihleri arasında askıya çıkarılan, 1/5000 ölçekli Beyoğlu Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nın "Taksim Cami" alanı olarak gösterilen İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi, Kocatepe Mah., 11 pafta, 406 ada, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 21, 22 parseller yönünden yürütmenin durdurulmasına ve iptaline; ayrıca yargılama giderleri ile vekalet ücretinin davalı tarafa yükletilmesine karar verilmesi hususunu saygılarımızla arz ve talep ederiz.

Av. Koray CENGİZ
TMMOB Şehir Plancıları Odası Vekili